

Lublin, 25 czerwca 2019 r.

Dr hab. Adam Siwiec, prof. UMCS

Instytut Filologii Polskiej

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Pl. M. Curie-Skłodowskiej 4A, 20-031 Lublin

Recenzja osiągnięć Pani dr Małgorzaty Kułakowskiej
ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych
w dyscyplinie językoznawstwo

Dr Małgorzata Kułakowska jest zawodowo związana z Uniwersytetem Rzeszowskim, dawniej: Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Rzeszowie, tu przeszła kolejne stopnie awansu naukowego pod kierunkiem Pani Profesor dr hab. Barbary Greszczuk, uzyskując w 1994 r. tytuł magistra filologii polskiej (praca pt. *Rozwój słownictwa staropolskiego na przykładzie pierwszej części Psalterza floriańskiego i Psalterza puławskiego*), a następnie w 2004 r. stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa polskiego (na podstawie rozprawy *Psalterz puławski – porównawcze studium leksykalne: na materiale psalterzy staropolskich*). Dodatkowo odbyła podyplomowe studia logopedyczne i w 2014 r. uzyskała tytuł zawodowy logopedy. W 1995 r. została zatrudniona jako asystent w Zakładzie Polszczyzny Historycznej i Dialektologii WSP w Rzeszowie, od stycznia 2019 r. pracuje jako adiunkt dydaktyczny w Zakładzie Języka Polskiego w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Jako osiągnięcie wynikające z art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz.U. 2016 r. poz. 1311) dr Kułakowska zgłosiła cykl 6 artykułów zatytułowany „Językowy obraz grupy ludzi w badaniach onomastycznych i leksykalnych”, o którym wypowiem się po omówieniu innych prac Habilitantki, niewchodzących w skład wskazanego osiągnięcia, dających jednak wgląd w całość jej dokonań naukowych, zwłaszcza w tę ich część, która została zrealizowana po doktoracie.

1. Ogólna charakterystyka dorobku naukowego i zainteresowań badawczych dr Małgorzaty Kułakowskiej

Przed uzyskaniem stopnia doktora, to jest przed r. 2004, Małgorzata Kułakowska opublikowała 14 artykułów naukowych, w 3 z nich występuje jako współautorka (obok Barbary Greszczuk). W dorobku naukowym Habilitantki po doktoracie, który podlega tu ocenie i do którego w dalszym ciągu będę się odnosił, znajduje się 6 artykułów składających się cykl zgłoszony w postępowaniu habilitacyjnym i 20 pozostałych publikacji – prac autorskich i tekstów napisanych we współautorstwie o różnej tematyce i charakterze: są to artykuły naukowe ułożone w wykazie bibliograficznym w cykl „Styl staropolskich i współczesnych przekładów Księgi Psalmów” (9 pozycji), podręcznik akademicki z zakresu językoznawstwa historycznego (współautorką jest Agnieszka Myszka) i artykuły (4 z A. Myszką) współtworzące cykl „Historia języka polskiego jako przedmiot dydaktyki szkolnej i uniwersyteckiej” (1 + 6 pozycji), teksty mające charakter pomocy dydaktycznych w związku z tematem „Dydaktyka języka polskiego jako obcego” (3 pozycje, współautorki: Anna Jamrozek-Sowa, Agnieszka Myszka), 1 artykuł wymieniony w punkcie „Pozostałe publikacje”. Zdecydowana większość publikacji to teksty, które ukazały się w różnych książkach zbiorowych, najczęściej powiązanych z konferencjami.

Przedstawiony zbiór prac uważam za wartościowy pod względem merytorycznym. Zaznacza się w nim pewne zróżnicowanie w zakresie podejmowanych badań i omawianych wątków problemowych. Bez trudu jednak da się ustalić najważniejsze kierunkowe zainteresowań naukowych Habilitantki: historia języka w perspektywie analizy językowo-stylistycznej wybranych tekstów (psalterze staropolskie i inne przekłady Księgi Psalmów) oraz refleksja programowo-dydaktyczna oraz propozycje działań związanych z nauczaniem i uczeniem się zagadnień historycznojęzykowych. Osobny i stale rozwijany (jak tego dowodzą teksty złożone do druku, o których mowa w autoreferacie) obszar badawczy stanowi onomastyka. Badania onomastyczne stanowią istotną część przedstawionego do oceny osiągnięcia naukowego.

2. Działalność redakcyjna, edukacyjno-popularyzatorska (upowszechnianie i promocja nauki), organizacyjna i dydaktyczna

Dokonania Habilitantki na tych polach działalności zawodowej zostały przez nią dokładnie przedstawione w autoreferacie, dlatego ograniczę się w tym miejscu do rzeczy moim zdaniem najważniejszych.

- W ramach działalności redakcyjnej Habilitantki ukazały się 4 monografie wieloautorskie, z których na szczególną uwagę zasługują pozycje poświęcone szeroko rozumianej kulturze języka w ujęciu synchronicznym i diachronicznym, w tekstach różnego typu, ze wskazaniem na wybrane zagadnienia kultury słowa społeczności akademickiej, w zakresie dydaktyki szkolnej i glottodydaktyki oraz z perspektywy logopedycznej: *Kultura mówienia dawniej i dziś* (Rzeszów 2014, ss. 370, współredakcja: A. Myszka) i jako uzupełnienie tej problematyki o aspekt praktycznojęzykowy: *Kultura mówienia dawniej i dziś. Propozycje, scenariusze, ćwiczenia* (Rzeszów 2014, ss. 281, współredakcja: A. Myszka).

- Potwierdzeniem aktywności i rozwoju naukowego jest udział w konferencjach, dających okazję do zaprezentowania własnych osiągnięć naukowych na forach ogólnopolskich i międzynarodowych. Jako autorka i współautorka referatów dr Kułakowska przedstawiała wyniki prowadzonych badań na 19 (po doktoracie) międzynarodowych konferencjach zagranicznych i krajowych oraz na konferencjach ogólnopolskich (m. in. w Czerkasach i Kijowie – na Ukrainie, w Preszowie, Bratysławie i Bańskiej Bystrzycy – na Słowacji; konferencje w kraju organizowane m. in. przez Uniwersytet Rzeszowski, IJP PAN w Krakowie, Uniwersytet Warszawski i Centrum Studiów Słowiańskich UNICENTRO, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet w Białymstoku).

- Habilitantka była współorganizatorką konferencji naukowych, m. in. konferencji *Kultura mówienia dawniej i dziś* (2012 r.), udokumentowanej w formie publikacji (por. wyżej) i ogólnopolskiej konferencji związanej z 25-leciem śmierci Profesora Stefana Reczka: *W rzecz polską wstąpić. Polszczyzna dawna i dzisiejsza* (2018 r.).

Ponadto ma na swoim koncie pomoc w organizacji konferencji szkoleniowych dla podkarpackiego środowiska logopedów, była też główną organizatorką VII Rzeszowskiej Sesji Logopedycznej: *Dys-problemy bez tremy. Współczesne metody terapii i wsparcia osób z dysleksją rozwojową* (2018 r.).

- Jest zaangażowana w rozwijanie współpracy międzynarodowej Instytutu Polonistyki i dziennikarstwa UR z różnymi innymi ośrodkami naukowymi, zwłaszcza na Ukrainie (Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki w Kijowie).

- Uczestniczy w działaniach związanych z tworzeniem programów studiów, brała udział w pracach komisji przygotowującej dokumentację Krajowej ramy Kwalifikacyjnej,

przygotowała matryce efektów kształcenia na studiach polonistycznych, jako członkini zespołu specjalistów opracowała program dla studiów podyplomowych o specjalności neurologopedia.

- Popularyzuje wiedzę o języku polskim w ramach działalności w Towarzystwie Miłośników Języka Polskiego (oddział w Rzeszowie), kierowała projektem, w ramach którego zorganizowany został konkurs multimedialny mający na celu propagowanie kultury języka polskiego wśród młodzieży szkolnej.

- Współpracuje z Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli, należy do zespołu recenzentów czasopisma „Kwartalnik Edukacyjny”.

- Brała udział w stażach dydaktyczno-naukowych (Uniwersytet Jagielloński) i szkoleniach służących doskonaleniu warsztatu dydaktycznego, odbywała wizyty studyjne, w trakcie których zdobywała wiedzę na temat organizacji studiów w zakresie języka polskiego jako obcego. Zdobyte doświadczenia wyzyskała na zajęciach prowadzonych w Centrum Kultury i Języka Polskiego „Polonus” oraz w trakcie zajęć specjalizacyjnych ze studentami filologii polskiej.

- Jako pracownik Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa UR Habilitantka prowadzi różnego typu zajęcia kursowe na kierunkach studiów w tym instytucji. Specjalizuje się w przedmiotach historycznojęzykowych: gramatyce języka polskiego, historii języka polskiego i dialektologii. Jest autorką programów dwóch przedmiotów w ramach edukacji historycznojęzykowej: dydaktyka historii języka polskiego i rozwój systemu leksykalnego. Inne prowadzone przez nią zajęcia to: metodologia badań językoznawczych, tekstologia, kultura języka, leksykologia, emisja głosu i ortofonia. Po roku 2016 realizowała zajęcia z przedmiotów logopedycznych na studiach polonistycznych (w ramach specjalności) i na podyplomowych studiach logopedycznych (tu były to zajęcia z fonetyki z ortofonią, z kultury języka i z neurolingwistyki). Od 2008 r. prowadzi seminaria magisterskie i licencjackie, wypromowała 5 magistrów i 35 licencjatów. Była też recenzentką 25 prac licencjackich. Obecnie sprawuje opiekę nad seminarium na podyplomowych studiach logopedii.

Konkludując, działalność redakcyjna i związana z upowszechnianiem i promocją nauki, zaangażowanie organizacyjne i praca dydaktyczna dr Kułakowskiej zasługują na pozytywną ocenę.

3. Ocena dorobku naukowego dr Małgorzaty Kułakowskiej po otrzymaniu stopnia doktora

W dorobku naukowym Habilitantki, obejmującym publikacje po doktoracie, najwięcej jest tekstów, które stanowią kontynuację podjętych wcześniej tematów badawczych, co dotyczy zwłaszcza badań leksyki i różnych właściwości językowych psalterzy w wersjach przekładowych staropolskich i współczesnych, symboliki i metaforyki biblijnej, językowego obrazu świata zawartego w tekstach reprezentujących styl psalterzowo-biblijny (religijny) itp. Jak zauważa sama autorka w autoreferacie, można tu wyróżnić trzy uzupełniające się serie tematyczne. Do pierwszej należą teksty na temat psalmów jako modlitw chrześcijańskich, odnoszące się do dominant stylistycznych i związanych z nimi wyborów leksykalnych autorów badanych staropolskich translacji (*Psalterz floriański*, *Psalterz puławski*, *Psalterz krakowski* i in.) pozwalających wydobyć zawartą w biblijnym wzorcu i charakterystyczną dla stylu religijnego wizję świata. Modlitwa to gatunek wypowiedzi religijnej o rozpoznawalnym i trwałym historycznie wzorcu organizacji tekstu, stąd interesująco wypada próba ustalenia, czy w staropolskich przekładach psalmów, które były traktowane jak modlitwy, znajdziemy leksykę odpowiadającą łacińskim formułom modlitewnym (wykładnikom petycji), która przetrwała do dziś w tego typu tekstach. Temu zagadnieniu poświęcony jest tekst *Leksykalne wykładniki stylu modlitwy w staropolskich przekładach „Księgi Psalmów”* (2008), napisany ze znajomością rzeczy, przy zachowaniu potrzebnej dyscypliny intelektualnej i jednocześnie wydobywaniu detali i parametrów interpretacyjnych prowadzących do wniosku, że autorzy staropolskich przekładów *Księgi Psalmów* świadomie korzystali ze słownictwa modlitewnego, które „było już skryształizowane pod koniec średniowiecza” (s. 75). Kwestia zachowania w postępowaniu translacyjnym pierwotnego charakteru psalmów, które były modlitwami, stanowi przedmiot rozważań w artykule *Psalmi błagalne we współczesnych przekładach „Pisma Świętego”. Modlitwy czy teksty biblijne?* (2013). Inny tekst, w języku ukraińskim: *Визначення Бога в молитовній комунікації [...]* (2009) dotyczy komunikacji modlitewnej z perspektywy sposobów ujmowania Boga w tekstach modlitw. Kolejną serię tworzą teksty związane z językowym obrazem Boga w przekładach biblijnych, z przyjętymi strategiami tłumaczenia nazwy Boga (bardzo interesujący tekst *Reprodukcja i remetaforyzacja jako strategie tłumaczenia metafory. Na przykładzie tłumaczeń nazwy Boga w „Psalterzu puławskim”*, 2004, por. też: *Wybrane aspekty przekładu językowego obrazu Boga [na przykładzie psalterzy staropolskich]*, 2007), z problematyką komunikacji sakralnej, tu m. in. Bóg jako adresat modlitwy (tekst z 2011 r.). Ostatnia seria tekstów dotyczy

przestrzeni i światła jako archetypowych elementów metafor kreujących sacrum w tekstach religijnych, np. archetypowego symbolu przepaści w *Psalmie 42* i jego interpretacji w wierszach Karola Wojtyły (tekst z 2005 r.) i symboliki światła w staropolskich przekładach *Księgi Psalmów* (2006). Z kolei elementy metaforyzacji przestrzennych związanych z profilowaniem miejsc świętych (miejsc przebywania Boga) w kontekście działań przekładowych w *Psalterzu floriańskim* i *Psalterzu Puławskim*, są omawiane w tekście *Sposoby przedstawiania przestrzeni sacrum w tekstach religijnych* (2005). Jak stwierdza Habilitantka, mamy tu do czynienia z waloryzacją przestrzeni, w której to, co boskie jest lokalizowane na górze, natomiast w poszczególnych translacjach zmieniają się jedynie leksykalne wykładniki metafory przestrzennej, co wynika z różnych wyborów językowych i zmian znaczeniowych związanych z tzw. życiem wyrazów.

Lektura wskazanych tekstów, jak również innych, bliskich im tematycznie, a opublikowanych przed doktoratem, rodzi pewną refleksję. Można żałować, że przy wielu publikacjach na temat *Księgi Psalmów* i jej staropolskich i późniejszych przekładów, przy dużych doświadczeniach badawczych w tym zakresie, nie zdobyła się Habilitantka na przygotowanie monografii książkowej, która stanowiłaby zwieńczenie prowadzonych przez nią przez wiele lat (poczynając od pracy magisterskiej) badań.

Drugi ważny obszar badawczy wynika z powiązania zainteresowań historycznojęzykowych z tematyką prowadzonych zajęć, stąd problematyka nauczania przedmiotów mających w programie zagadnienia z zakresu gramatyki historycznej i szerzej rozumianej historii języka polskiego. Tej problematyki dotyczą artykuły, w których analizowany jest sposób ujęcia treści historycznojęzykowych w dydaktyce uniwersyteckiej i szkolnej, w programach i podręcznikach, w zestawieniu ze stanem wiedzy, jaki ma młodzież akademicka i szkolna w zakresie historii języka polskiego. Podane wątki problemowe sygnalizują już tytuły artykułów: *Gramatyka historyczna języka polskiego w dydaktyce szkolnej i uniwersyteckiej* (2008, współautorka: A. Myszka), *Historia języka polskiego w dydaktyce szkolnej – z perspektywy nauczyciela akademickiego* (2010, współautorka: A. Myszka), *Sposoby ujmowania zagadnień językowych w podręcznikach akademickich i szkolnych – na przykładzie miękkości spółgłosek polskich* (2012, współautorka: A. Myszka), podobnie jest w przypadku dwu tekstów zawierających materiały dydaktyczne (opublikowanych w tomie *Kultura mówienia dawniej i dziś. Propozycje, scenariusze, ćwiczenia*, 2014). Perspektywa historycznojęzykowa jest wyraźnie eksponowana w interesującym artykule *Rozwój palatalności spółgłosek środkowojęzykowych* (2014),

natomiast nie ma tu uwag związanych z dydaktyką językoznawczą, choć sam tekst bez wątpienia może być przydatny dydaktycznie.

Najważniejszym dokonaniem w temacie historii języka jako przedmiotu nauczania i kształcenia na studiach polonistycznych jest opublikowany w 2013 r. akademicki podręcznik do fonetyki historycznej języka polskiego pt. *Na tropach przeszłości języka* (współautorka: A. Myszka) pomyślany jako źródło wiedzy potrzebnej studentom polonistyki do zdania egzaminu z gramatyki historycznej (w części fonetycznej) i jednocześnie jako inspiracja dla czynnych nauczycieli (przede wszystkim szkół średnich), „którzy szukają materiałów do ćwiczeń i pomysłów na lekcje oraz zajęcia pozalekcyjne” (ze Wstępu, s. 13). Adres czytelnicy jest tu szeroki, *Na tropach przeszłości języka* to książka skierowana do wszystkich osób zainteresowanych przeszłością języka polskiego. Zalety podręcznika trudno przecenić. Przejrzysty układ zagadnień, klarowny tok wywodu, odsyłacze do podręczników i opracowań, pomoce dydaktyczne w formie różnego typu tabel i schematów, pytania, które pomagają w samodzielnym opanowaniu wiedzy, ćwiczenia, zadania związane z pracą z tekstem itd. Jest to w istocie świadectwo wysokich kompetencji autorek w zakresie językoznawstwa historycznego, zarówno merytorycznych, jak i dydaktycznych (por. fragment z recenzji wydawniczej B. Greszczuk na okładce książki).

Pomocą w zajęciach związanych z nauczaniem języka polskiego jako obcego są trzy napisane we współautorstwie scenariusze zajęć, opublikowane w tomie *Głos – Język – Komunikacja* (2015). Moją uwagę zwrócił zwłaszcza tekst *Czy opakowanie tworzy przedmiot?*

Wśród tekstów dokumentujących dorobek naukowy habilitantki znalazł się też *Językowy obraz Ukrainy w Sofiówce Stanisława Trembeckiego* (por. „Pozostałe publikacje”), który stanowi rozdział w wieloautorskiej monografii redagowanej (2013), interesujący ze względu na odwołanie się do koncepcji językowego obrazu świata w tekście literackim.

Dokonany powyżej przegląd publikacji Habilitantki po doktoracie, poprzedzających osiągnięcie zgłoszone w postępowaniu habilitacyjnym, dowodzi jej aktywności naukowej i kwalifikacji badawczych, szczególnie w zakresie zagadnień historycznojęzykowych. Nowe (lub przynajmniej stosunkowo nowe) obszary naukowej penetracji i służących jej procedur badania materiału językowego otwiera temat łączony z artykułami składającymi się na osiągnięcie naukowe, o którym poniżej.

4. Ocena osiągnięcia naukowego dr Małgorzaty Kułakowskiej,
cyklu artykułów pt. *Językowy obraz grupy ludzi w badaniach onomastycznych
i leksykalnych*

Artykuły, które w zamierzeniu ich autorki łączy problematyka językowego obrazu grupy ludzi, były wcześniej wygłaszane jako referaty na konferencjach zagranicznych i organizowanych w Polsce, następnie ukazały się drukiem jako rozdziały w dwóch monografiach zagranicznych i dwóch monografiach krajowych oraz w dwóch czasopismach, w tym jednym zagranicznym (chodzi o „Стиль и текст” oraz „Слово. Studia Językoznawcze”). Jak pisze dr Kułakowska w autoreferacie, tej samej problematyki dotyczą kolejne teksty złożone lub planowane do druku (4 pozycje, jeden tekst już opublikowany).

Spróbuję na początek odnieść się do tytułu i do tekstów tworzących tak zatytułowany cykl. Są to:

1. *Nazwy harcerskie w Hufcu ZHP Rzeszów w latach 1989-2009* (2010)
2. *Nazewnictwo przedszkoli w województwie podkarpackim* (2012)
3. *Nazwy związków, stowarzyszeń i partii. Antroponimy zbiorowe czy chrematonimy?* (2015)
4. „Терористи, повстанці, урядові сили” – способи номінації учасників конфлікту в Сирії в польських інтернет-медіа (2018)
5. „Тerrorыści czy powstańcy?” *Sposoby nominacji uczestników konfliktu w Donbasie na przykładzie tytułów w polskich mediach* (2017)
6. *Interferencje kulturowe na przykładzie imion Polaków mieszkających na terenie Kijowskiego Obwodu Konsularnego* (2018)

Jest w tytule mowa o „badaniach onomastycznych i leksykalnych” i jest to nieprecyzyjne rozróżnienie, związane jak można przypuszczać z tym, że w tekstach analizowany jest materiał językowy o bardzo różnym charakterze, są to nazwy własne, ale też przykłady nazywania apelatywnego w dyskursie medialnym, w doniesieniach internetowych (nieuzasadnione jest dla mnie wyłączenie nazw własnych z badań leksykalnych). „Językowy obraz grupy ludzi” jako temat z całą pewnością nie pasuje do tekstu *Nazewnictwo przedszkoli w województwie podkarpackim*, bo omawiane są tu nazwy placówek opiekuńczo-wychowawczych (instytucji), a nie grup czy zespołów ludzi. Inne teksty stanowią zbiór słabo powiązanych ze sobą (gdy idzie o podejmowane wątki problemowe) studiów (np. w zakresie badań onomastycznych: nazwy harcerskie itp. oraz interferencje kulturowe obserwowane w

imionach Polaków na Ukrainie, por. wyżej poz. 6.). Z autoreferatu wynika, że „Przedstawiony cykl jest częścią większego projektu badawczego, w ramach którego powstaje monografia *Językowo-kulturowy obraz grupy dzieci utrwalony w nazwach grup (Na przykładzie nazw drużyn i gromad zuchowych)*. [...] Publikacja została zgłoszona do druku w Wydawnictwie Uniwersytetu Rzeszowskiego w roku 2018.” (s. 4; spis treści został zamieszczony w przygotowanych materiałach jako załącznik). Można jednak zapytać, jakie miejsce w tym projekcie zajmują np. „terroryści”, „powstańcy”, „siły rządowe”, o których jest mowa w dwóch tekstach? (pozycje 4. i 5.?). Nieprzekonujące jest dla mnie zestawienie wymienionych tekstów w cykl, który miałby tworzyć pewną w miarę spójną i rozwiniętą merytorycznie całość, identyfikowaną z ujęciem monograficznym (o takim ujęciu pisze Habilitantka w autoreferacie, s. 4). Teraz kilka słów o samych artykułach. Przedmiotem analizy w tekście 1. są nazwy drużyn harcerskich i gromad zuchowych, traktowane jako odmiana ergonimów (por. grec. *érgon* ‘dzieło, praca, działalność’, chodzi tu więc o przedsięwzięcia związane z określonym typem działalności), w innej interpretacji: socjoideonimów (tak o nich pisze Habilitantka w autoreferacie). Istotne jest zwrócenie uwagi na aspekt wychowawczy nadawania tego typu nazw jako ważnego elementu „metody harcerskiej”, związanej z określonym systemem wartości (s. 97). Opis sposobów nominacji harcerskich i zuchowych kolektywów opiera się na ustaleniach Aleksandry Cieślukowej (nominacja na zasadzie wyboru i przez kreację) i jest dobrze pomyślany i dostosowany do specyfiki materiału onimicznego. Rozpoznanie motywacji nazw prowadzi autorkę do pojęcia i zjawiska irradacji onomastycznej, która „polega na tym, iż każda nazwa zaczerpnięta z jednego pola semantycznego pociąga za sobą inne nazwy” (s. 106, za Czesławem Kosylem). O irradacji onomastycznej pisze Habilitantka w oddzielnym artykule: *Irradiacja onomastyczna i jej funkcje w nazwach jednostek organizacyjnych Związku Harcerstwa Polskiego* (2019), gdzie m. in. jest mowa występowaniu serii nazewniczych, w których zaznaczają się zależności znaczeniowe i tematyczne odzwierciedlające powiązania organizacyjne i hierarchię jednostek, wskazywane są zbiory motywacyjne dla wprowadzanych w obieg językowy nazw itd. Artykuł, dobrze napisany i interesujący, nie wszedł w skład osiągnięcia naukowego, ukazał się drukiem już po złożeniu wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego. Został jednak przez Habilitantkę uznany za tekst dopełniający podany cykl (zwłaszcza w pozycji 1.) i nieformalnie do niego dołączony. Jest dostępny w dokumentacji, jest też oddzielnie omówiony obok tekstów należących do cyklu podlegającego ocenie (we fragmencie „Irradiacja onomastyczna jako sposób obrazowania wewnętrznych podziałów w grupie”).

W autoreferacie przy okazji prezentacji wyników badań jest mowa o artykułach i referatach tworzących cykl *Językowy obraz grupy ludzi w badaniach onomastycznych i leksykalnych* (s. 5). Są wśród nich teksty, które nie należą do zgłoszonego osiągnięcia naukowego, co więcej, nie ma ich w dokumentacji (nie ukazały się drukiem)! To połączenie artykułów z cyklu z referatami może budzić wątpliwości. Np. pisząc w części autoreferatu (poświęconej wskazanemu osiągnięciu naukowemu) o „kreowaniu wizerunku grupy w socjoideonimach” (s. 7), Habilitantka omawia wyniki analiz onomastycznych przedstawionych w referacie: *Nazwy bractw rycerskich jako element budowania wizerunku grupy rekonstrukcyjnej*. Takie postępowanie nie ma tu uzasadnienia.

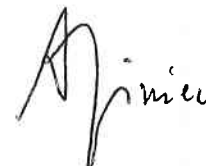
Z tekstów onomastycznych na uwagę zasługuje artykuł *Nazwy związków, stowarzyszeń i partii. Antroponimy zbiorowe czy chrematonimy?* W przekonaniu Habilitantki stanowi on „podstawę naukowo-teoretyczną cyklu” (autoreferat, s. 4), co nie jest oczywiste w przypadku znacznego zróżnicowania zestawionych tekstów. Wspomniane w tytule antroponimy nazywające pewne zbiorowości i chrematonimy (czy też socjoideonimy) odnoszą się do grup ludzkich, nazywają je i na swój (odmienny) sposób wyrażają kolektywny charakter tych grup, co przekonująco wykazuje w swoim wywodzie autorka tekstu; różnią się pod względem formalnym i w zakresie użytych na potrzeby nominacji środków językowych. Nazwy grup ludzi występują także w tytułach informacji w mediach internetowych, o czym traktują teksty na poz. 4. i 5. W tym przypadku chodzi o nazywanie, które nie ma charakteru onomastycznego (taki charakter mają natomiast tytuły jako źródło ekscerpcji materiałowej) i nie stanowi specjalnej realizacji nominacyjnych działań i środków łączonych z nazwami własnymi, wymaga też innego typu badań, idących w kierunku analizy dyskursu medialnego, zdolności do opisywania i kreowania rzeczywistości, ideologicznego zdeterminowania instancji nadawczych itd. Wynikiem tego jest odpowiednio sprofilowany obraz uczestników konfliktów w Syrii i na Ukrainie. W zupełnie inną problematykę wprowadza czytelnika artykuł (ostatni w cyklu) o imionach Polaków na terenie Kijowskiego Okręgu Konsularnego, badanych pod kątem widocznych w nich śladów interferencji językowej i szerzej: kulturowej, świadczących o przenikaniu elementów obcej (wschodniosłowiańskiej) kultury do kultury polskiej (na podstawie pozytywnie rozpatrzonych wniosków o wydanie Karty Polaka). Mamy tu więc do czynienia nie z nazwami własnymi odnoszącymi się do jakichś zbiorowości (jak wcześniej), tylko z nazwami indywidualów ludzkich w ramach określonej grupy, które mogą być źródłem informacji na temat tej grupy. Tekst *Imiona Polaków i osób polskiego pochodzenia w Brazylii i na Ukrainie jako przejaw interferencji kulturowej* nie został wydany drukiem (jak pisze Habilitantka, jest na etapie redagowania, przed recenzją), nie został

zamieszczony w dokumentacji, więc nie powinien być wymieniany w autoreferacie przy omawianiu osiągnięcia naukowego (por. s. 9).

Przedstawiony mi do oceny cykl artykułów w zaproponowanej przez Habilitantkę formule budzi duże wątpliwości, gdy idzie o zestawienie pod szyldem „językowego obrazu grupy ludzi” publikacji bardzo różniących się między sobą i odwołujących się do różnego typu badań. Trudno też zgodzić się na włączanie do osiągnięcia naukowego tekstów, które do niego nie należą, nie zostały opublikowane, nie ma ich w przekazanej mi dokumentacji.

5. Wnioski końcowe

Choć moja opinia o dorobku naukowym dr Małgorzaty Kułakowskiej w zakresie publikacji po doktoracie, niewchodzących w skład osiągnięcia naukowego, i o różnych formach aktywności zawodowej Habilitantki jest pozytywna, to ocena przedłożonego osiągnięcia naukowego wypada negatywnie. Cykl artykułów nie tworzy spójnej i przekonującej koncepcyjnie całości. W związku z tym uważam wniosek w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego za przedwczesny.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. Piłku'.